

بررسی بازسازی شهر تاریخی بم پس از زلزله سال 1382

سکینه تاج‌الدینی^{1*}، نورا مهرآیین²

1- کارشناس ارشد مرمت و احیاء بناهای تاریخی، عضو هیئت علمی دانشگاه شهید
باهنر کرمان، s_tajaddini@uk.ac.ir

2- کارشناس ارشد مرمت و احیاء بناهای تاریخی، مدرس دانشگاه شهید باهنر کرمان،
noora.mehr@yahoo.com

چکیده

بناها و مجموعه های شهری از جنبه های گوناگونی حائز اهمیت هستند. بافت قدیم شهرها تجسم عینی تمدن و فرهنگ هر جامعه و از زمینه های مناسب برای دستیابی به شاخص های حفاظت و توسعه درون شهری پایدار می باشد. این بافت ها تنها سند عینی و ماندگاری است که به صورت امانتی ارزشمند از هنر و فرهنگ گذشتگان برای استفاده آیندگان از نسلی به نسل دیگر عرضه شده است. هر ملتی در طول تاریخ حیات خویش مجموعه ای از ارزشها را تجربه و تحصیل می کند که اگر در مسیر تعالی و تکامل و توسعه خود قرار دهد، سبب دوام و بقا و تکامل خود می شود. همانطور که ذکر شد پیام میراث فرهنگی مجموعه اطلاعاتی است که از گذشته به حال و سپس به آیندگان منتقل می شود. زلزله مخرب سال 1382 بم، اگرچه تلفات و خسارات فراوانی به دنبال داشت، اما فرصتهایی برای اقدامات بازسازی و توسعه پایدار را پدید آورد. به بیان دیگر، اگرچه زمین لرزه بخش اعظم مناطق تاریخی را ویران کرد اما امکانی را ایجاد کرد که در صورت موفقیت نمونه مناسبی برای بازسازی در شهرهای تاریخی محسوب شود. در حقیقت احیا و بازسازی معماری خشتی باغشهر تاریخی بم می تواند نمونه ای برای صدها شهر مشابه در ایران باشد که مصالح اصلی ساخت و سازشان خشت است و بر روی گسل قرار دارند. در این مقاله تلاش شده است که بازسازی مناطق مسکونی شهر بم پس از گذشت ده سال از فاجعه زلزله بم مورد تحلیل و تجزیه قرار گیرد و نقاط ضعف و قوت آن بررسی شود. در این تحقیق ویژگی های معماری باغشهر تاریخی بم مورد بررسی قرار می گیرد و میزان توجه به طرح های بالادستی، توجه به زمینه و بستر بازسازی، توجه به خواست بومیان، توجه به معماری و شهرسازی بومی و پایدار منطقه به تفصیل بیان و بر نقش بنیادین هر یک در فرآیند بازسازی تاکید می شود.

واژه های کلیدی: شهر بم، بازسازی پس از زلزله، مناطق مسکونی، معماری بومی و پایدار

1- مقدمه

میراث فرهنگی و مناطق تاریخی در زمره ذخایر اجتماعی محسوب می شوند، هر چند به نظر می رسد مزایا و منافع آنها تا حدودی در چارچوب توسعه پایدار مورد توجه و بهره برداری قرار گرفته است. سوانح طبیعی از قبیل زمین لرزه و سیل تهدیدهایی جدی به شمار می آیند. بسیاری از مناطق تاریخی با سابقه غنی تاریخی و سنت های ارزشمند در برابر سوانح طبیعی آسیب پذیرند. در حقیقت، بازسازی